

Kaupunkitutkimuksen päivät 2026 – Työryhmä 10

Toivon ekosysteemi – kampus kaupungin keskustassa

Yliopistokampus kaupunkikeskustassa symboloi perinteisesti sivistyksen valtaa uskonnon ja valtion kolmikannassa. Kauppapaikan ympärille rakentuva vallan symbolit värittävät joitakin pohjoismaalaisia kaupunkikeskustoja kuten Helsinki ja Oslo. Juhlalliset, akateemista historiaa huokuvat rakennukset eivät elävöitä kaupunkikeskustaa, mikäli ympäröivät kadut palveluineen eivät liity kampuksen ekosysteemiin. Monesti ihmisvirrat rakennusten sisällä muodostavat myös vitalisen verkoston, jota innovaatiot ja kulttuuri tarvitsevat sykkiäkseen.

Tässä työryhmässä tarkastellaan akateemista kampusympäristöä kulttuuri-, innovaatio- ja palvelukatujen yhteenliittymänä, toivon ekosysteeminä. Työryhmään toivotaan alustuksia, jotka vastaavat kysymyksiin:

Miten yliopisto voi olla toivon symboli kaupunkikeskustassa? Millaiset tilalliset ja toiminnalliset rakenteet jäsentävät yliopistokampuksen ihmisvirtoja? Mitä tarkoittavat palvelu-, innovaatio- ja kulttuurikatut yliopistokampuksella? Miten yliopisto tarjoaa toivoa ympäristölleen? Alustusten ohjaamaa osallistujat kokoontuvat keskustelemaan ja jakamaan näkemyksiään siitä, miten erilaiset tilalliset ja toiminnalliset rakenteet voivat tukea yliopistokampuksen ja kaupunkikeskustan vuorovaikutusta sekä lisätä toivon tunnelmaa.

Palvelukatut, yhtenä esimerkkinä, tarjoavat mahdollisuuden yhdistää akateeminen ympäristö ja kaupunkikulttuuri, luoden tilan, jossa opiskelijat, tutkijat ja kaupunkilaiset voivat kohdata. Tällaiset kadut eivät ainoastaan palvele käytännön tarpeita, kuten ruokailua ja ostoksia, vaan ne myös edistävät sosiaalista vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä. Viestintä, mielikuvan rakentaminen ja monen käyttäjäkunnan tavoittaminen edellyttää yhteistyötä. Työryhmän aikana tarkastellaan, miten palvelukatut voivat toimia innovaatioiden ja kulttuuristen ilmiöiden kasvualustoina, ja miten ne voivat hyödyntää yliopistokampuksen resursseja. Osallistujat saavat mahdollisuuden jakaa omia kokemuksiaan ja ideoitaan, mikä rikastuttaa keskustelua ja edistää yhteistyötä eri sidosryhmien välillä.

Kaupungin ja yliopiston välinen vuorovaikutus on keskeinen tekijä kestävässä kehityksessä. Tämä työryhmä tarjoaa foorumin, jossa eri näkökulmat voidaan tuoda esiin ja kehittää yhdessä uusia ratkaisuja, jotka tukevat sekä akateemista että kaupunkielämää. Tavoitteena on luoda käytännön suosituksia, jotka voivat ohjata tulevaisuuden suunnittelua ja kehittämistä, sekä edistää innovaatioita ja kulttuurista vuorovaikutusta yliopistokampusten ja kaupunkikeskustojen välillä. Työryhmän tulokset perustuvat lisääntyneeseen ymmärryksen siitä, mitkä kaupunkirakenteen ja palvelurakenteen elementit liimaavat akateemisen instituution osaksi kestäviä, toivoa luovia ekosysteemejä. akateemiset instituutiot voivat osallistua kaupunkikehitykseen ja miten niiden ympärille voidaan rakentaa kestäviä ja elinvoimaisia ekosysteemejä.

ALUSTUS 1

Helsingin keskustan elinvoimaisuuden kehittäminen – onko yliopistoilla roolia?

Kaisa Vuorio väitöskirjatutkija

Turun yliopiston kauppakorkeakoulu,

Markkinoinnin ja kansainvälisen liiketoiminnan laitos, Talousmaantiede

Kaupunkikeskustojen taantuminen on ollut pitkään huolenaihe sekä Suomessa että kansainvälisesti ja koskee nyt myös kasvavaa Helsinkiä (Lassila 2024; Wrigley ym. 2015). Taloudellisten suhdanteiden ja kaupunkirakenteen muutokset vaikuttavat kaupunkikeskustojen käyttötapoihin ja alueelliseen elävyyteen ja elinvoimaisuuteen. Perinteiset maankäyttölähtöiset ratkaisut eivät yksin riitä vähentyneiden kävijämäärien, palvelutarjonnan kaventumisen ja tilojen vajaakäytön ratkaisemiseen. Eri maissa käytetyt kaupunkikeskustajohtamisen mallit ja tulevaisuusnäkökulmaiset kaupunkikehittämisen tarkastelutavat ja yliopistoyhteistyö antavat esimerkkejä mahdollisista keinoista, edellytyksistä ja vaikutuksista.

Helsinki on ottanut huolen vakavasti ja asettanut keskustan elinvoimaisuuden parantamisen yhdeksi vuonna 2025 hyväksytyin kaupunkistrategian tavoitteeksi (Helsinki 2025). Iloa ja toivoa halutaan löytää, sillä strategiassa elinvoimainen keskusta nähdään vetovoimatekijänä ja käyntikorttina, kaupungin viihtyisänä sydämenä.

Tarkastelen esityksessäni Helsingin kaupungin päätöksentekoaikojen temaattisen analyysin pohjalta muodostettua kuvaa keskustan elinvoimaisuuden kehittämisen tavasta. Aineisto antaa käsityksen päätöksentekotilanteesta esitetyistä keskustan elinvoiman kehittämisen näkökulmista sekä tarvittavasta toiminnasta ja toimijuudesta, yliopistojen rooli mukaan lukien. Tunnistettuja rakenteita verrataan Newcastle'n kaupunkikeskustan kehittämisen viitekehityksessä esitettyihin kehittämisenäkökulmiin, toimintaan ja toimijaverkkoon (Hajisoltani 2023).

Esityksen tavoitteena on tuoda työryhmän keskusteluun keskustakehittämisen näkökulmasta tunnistettuja keskustakampanuksen ja elävän keskustan yhteisiä toivon ja ilon tunnelman mahdollistajia. Esitettävä alustava analyysi on osa käynnissä olevaa väitöskirjatutkimusta, jossa kaupunkikeskustaa tarkastellaan kompleksisena ja sosiaalisesti rakentuneena järjestelmänä. Lähestymistapana käytettävä toimijaverkkoteoria (ANT) tarkastelee inhimillisten ja ei-inhimillisten toimijoiden välisten suhteiden verkostossa tapahtuvaa vuorovaikutusta asioiden ja ilmiöiden rakentumisen alustana (Latour 2005).

Lähdeluettelo

Hajisoltani, Sepideh. 2023. ”The Future of English City Centres: The Case for Newcastle upon Tyne”. Doctoral thesis. Northumbria University.

Helsinki. 2025. Helsinki josta voimme olla ylpeitä - Kaupunkistrategia 2025-2029. Helsinki: Helsingin kaupunki.

Lassila, Tero. 2024. ”Elävyytulokset Helsinki–Kööpenhamina–Oslo–Tukholma”. Esitetty tilaisuudessa CITY konferenssi 28.-29.8.2024.

Latour, Bruno. 2005. Reassembling the Social : An Introduction to Actor-Network-Theory. Oxford, UNITED KINGDOM: Oxford University Press, Incorporated.

Wrigley, Neil, Dionysia Lambiri, Gaynor Astbury, Les Dolega, Cathy Hart, Christine Reeves, Mark Thurstain-Goodwin, ja Steve Wood. 2015. British High Streets: from Crisis to Recovery? A Comprehensive Review of the Evidence.

ALUSTUS 2

Palvelukatu kampusekosysteemin verenkiertona

Laura Kaisto, Pekka Joensuu, Suvi Nenonen

Helsingin yliopisto

Yliopistojen ja kaupunkikeskustojen välinen vuorovaikutus on keskeinen tekijä, joka mahdollistaa resurssien jakamisen ja rikastuttaa sekä akateemista että urbaania elämää. Yliopistot voivat toimia paitsi rakennuksina kaupunkikeskustassa, myös tapahtumien, innovaatioiden ja tutkimuksen keskuksina, jotka edistävät kaupunkikeskustojen elinvoimaisuutta ja kestäväää kehitystä. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi voidaan suunnitella palvelukatuja, jotka yhdistävät konkreettisen kiinteistökannan ja aineettoman pääoman osittain konseptuaalisesti, osittain tilallisesti.

Palvelukatu-konsepti toimii ekosysteemin verenkiertona, yhdistäen akateemisen ympäristön ja kaupunkikulttuurin. Se luo tiloja tai alueita, jossa opiskelijat, tutkijat ja kaupunkilaiset voivat kohdata, jakaa ajatuksiaan ja kehittää ideoitaan yhdessä. Tällaiset kadut edistävät sosiaalista vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä, mikä on elintärkeää elinvoimaisille ja kestäville kaupunkialueille. Palvelukadut voivat polveilla sisä- tai ulkotiloissa.

Helsingin yliopiston Kampusvisio 2040 toimitiloista ja kiinteistöistä on tunnistanut neljä keskeistä keinoa kampusten kehittämiseksi: tulevaisuuskestävien opetusta ja tutkimusta tukevien joustotilojen tarjoaminen, innovaatioiden innoittaminen, kampusvihreän edistäminen sekä synergisten toimintojen kehittäminen palvelukatujen kautta. Empiiristä aineistoa on koottu toiminnallisuus- ja synergiatarkasteluista sekä karttasovelluksen avulla. Alustavat tulokset osoittavat, että palvelukadut voivat toimia solmukohtina, joissa yliopistot, yritykset ja paikalliset yhteisöt tekevät yhteistyötä. Palvelukadut ovat elintärkeitä ekosysteemin verenkiertona, tukien akateemista tutkimusta, yhteisöllisyyttä ja kestäväää kehitystä, ja ne tarjoavat foorumin, jossa eri toimijat voivat kohdata, oppia toisiltaan ja kehittää uusia ideoita.

Kampus kaupungin keskustassa voidaan nähdä kerrosmaisena kokonaisuutena, jossa aineetonta ja aineellista pääomaa voidaan kytkeä palvelukatujen avulla virtaavaksi ja koettavaksi elinvoimaksi. Kampus- ja kaupunkikehittämisen synergia avaa uusia näkökulmia elinvoimaisten, kestävämpien ja yhteisöllisempien ympäristöjen luomiseen. Omalta osaltaan ne edistävät kaupunkien kulttuurista ja taloudellista elinvoimaa, luoden näin perustan tulevaisuuden älykkäille ja joustaville kaupunkiratkaisuille.

ALUSTUS 3

Helsinki Education Hub – Oppimisteknologia-alan solmukohta Helsingin yliopistossa

Heidi Lammassaari ja Laura Kaisto

Tutkimus, tuotekehitys ja innovointi perustuvat enenevässä määrin organisaatorajat ylittävään yhteistyöhön yksittäisten toimijoiden sijaan. Yhteistyöhön perustuva lähestymistapa uusien, lisäarvoa tuottavien ratkaisujen luomisessa tavoittelee nopeaa pääsyä laajempaan tietämyksen ja teknologioiden piiriin, mikä puolestaan vahvistaa kollektiivista innovointikyvykkyyttä. Tavoitteena on itseään vahvistava positiivinen kierre. Lähestymistapa on saavuttanut jo laajalti yhteiskunnan eri sektorit, ja myös perinteisesti hyvin tutkimusintensiivisten yliopistojen keskuudessa on herätty niissä piilevään laajaan innovaatiopotentiaaliin. Muutos koskee enenevässä määrin myös ihmis-, sosiaali- ja yhteiskuntatieteitä, mikä on johtanut innovaatioympäristöjen syntyyn myös perinteisten innovaatioalojen, kuten tekniikan ja luonnontieteiden, ulkopuolella.

Helsinki Education Hub (HEH) on yksi esimerkki tällaisesta innovaatioympäristöstä. HEH on Helsingin yliopiston Kasvatustieteellisen tiedekunnan ja Helsingin kaupungin yhteinen innovaatioteeman ympärille rakentuva aloite, joka pyrkii tuomaan yhteen toimijat, joita tarvitaan vaikuttavien oppimisteknologia-alan innovaatioiden syntyyn. HEHin operatiivinen toiminta mukailee innovaatioympäristöjen *triple helix* -mallia, jossa yhdistetään yliopisto, yritykset sekä julkinen sektori, HEHin tapauksessa Helsingin kaupungin Business Helsinki sekä Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala. Käytännössä HEH koostuu sille varatusta fyysisestä ympäristöstä, aktiivisesta organisaatorajoja ylittävästä toiminnasta esimerkiksi yrityshautomon ja erilaisten tapahtumien muodossa sekä verkoston rakentamiseen ja strategiseen viestintään tähtäävistä tavoitteet. Oman erityispiirteensä HEHille antaa sen fyysinen sijoittuminen perinteisesti tutkimusintensiiviseen ympäristöön, Helsingin yliopiston keskustakampukselle Kasvatustieteelliseen tiedekuntaan.

Tässä esityksessä tarkastellaan HEHin toimintaa moniulotteisena areenana, jossa yhden erityisalan, eli oppimisteknologia-alan, innovaatiokyvykkäät toimijaverkostot kohtaavat, vahvistuvat ja uudistuvat. Yhtäältä tarkastellaan sitä, miten HEH sijoittuu strategiseksi osaksi Helsingin yliopiston kolmea perustehtävää, tutkimusta ja opetusta ja erityisesti yhteiskunnallista vuorovaikutusta. Kolmantena esitys hahmottelee sitä, millainen on HEHin rooli tulevaisuuskestävänä joustotilana: monikäyttöisenä ja monitoimijaisena tavoitteellisena tilakeskittymänä, joka olemassaolo ja vetovoimaisuus perustuu resursseihin, joita tietyn periaattein jaetaan, vastaanotetaan ja yhteiskehitetään.

Lähteet

Berchicci, L. (2013). Towards an open R&D system: Internal R&D investment, external knowledge acquisition and innovative performance. *Research Policy*, 42(1), 117–127.

Geldes, C., Felzensztein, C., & Palacios-Fenech, J. (2017). Technological and non-technological innovations, performance and propensity to innovate across industries: The case of an emerging economy. *Industrial Marketing Management*, 61, 55–66.

Helsingin yliopisto. (n.d.). *Helsinki Education Hub*. Retrieved March 17, 2026, from <https://www.helsinki.fi/en/networks/helsinki-education-hub>

Helsingin yliopisto. (n.d.). *Helsingin yliopiston strategia 2021–2030: Tieteen voimalla – maailman parhaaksi*. Retrieved March 17, 2026, from <https://www.helsinki.fi/fi/tutustu-meihin/strategia-talous-ja-laatu/strategia-2021-2030/helsingin-yliopiston-strategia>

Montes, J., Batz, A., & Serrano Cárdenas, L. F. (2024). A taxonomy of innovation spaces from the innovation networks lens. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 13(1), 27.

Ooms, W. & Piepenbrink, R. (2021). Open Innovation for Wicked Problems: Using Proximity to Overcome Barriers. *California Management Review*, 63(2), 62–100.

Trott, P. & Hartmann, D. (2009). *Why “Open Innovation” Is Old Wine in New Bottles*. *International Journal of Innovation Management*, 13(4), 715–736.

ALUSTUS 4

Kohti ruohonjuurevampaa yliopistoa: kokeilua Galleria Kasvihuoneella

Lauri Jäntti, HY, Geotieteiden ja maantieteen osasto

Esityksessäni lähestyn työryhmän kysymystä yliopistokampuksesta toivon ekosysteeminä esittelemällä Helsingin yliopiston keskustakampuksen yhteydessä, yliopistotilan ja julkisen kaupunkitilan risteykseen paikantuvaa Galleria Kasvihuone -kokeilua. Samalla teen selkoa kokeilusta rönsyilleistä, moninaisista yliopistollisen elämän muodoista.

Kokeilu sai alkunsa alkuvuodesta 2023, kun sain tuoreena väitöskirjatutkijana työhuoneen kulttuurihistoriallisesti arvokkaasta Porthania-rakennuksesta. Huoneeseen kotiuduttuani ehdotin Helsingin yliopiston tilapalveluille tilapäisen, kierrätysikkunoista rakennetun kasvihuoneen pystyttämistä rakennuksen edessä sijaitsevalle aukiolle. Kerroin kasvihuoneen kytkeytyvän omaan kasvatustaantiedettä ja osallistavaa nuorisotutkimusta yhdistävään tutkimukseeni, ja että kasvien viljelyn ohella kyse olisi kaikille yliopistolaisille ja kaupunkilaisille avoimesta ja maksuttomasta taidegalleriasta.

Gallerian sisällön suunnittelin ja toteutin yhdessä yläkouluikäisten nuorten sekä kuvataiteilija ja taidepedagogi Maarit Myllysen kanssa. Yliopisto suhtautui ehdotukseen mutkattomasti, nopeasti ja jopa innostuneesti. Näin toteutimme pilottikokeilun – jonka jälkeen Galleria Kasvihuoneen “laulua” on laulettu muutaman uuden kertosakeen verran, merkittävimpänä sen siirtyminen taidelähtöisen kestävyyskasvatukseen ja pedagogisen kokeilun keitaaksi kasvatustieteellisen tiedekunnan yhteyteen Siltavuorenpenkereelle keväällä 2024.

Esityksessäni tarkastelen Galleria Kasvihuonetta konkreettisenä esimerkkinä ruohonjuuritason toimeliaisuudesta, joka avaa mahdollisuuksia pohtia niitä moninaisia voimia, osatekijöitä sekä hankauksia ja hankaluuksia, jotka kietoutuvat yrityksiin tehdä kampuksesta toivoa ja uutta elämää synnyttäviä ekosysteemejä.

ALUSTUS 5

Ydinkeskustan toiminnallinen uudistus toivon ekosysteeminä

Janne Viitamies

Esittelen kaupunkipolitiikan käännettä yhden tapauksen, Kouvolan, avulla.

Vertailen Kouvolan kaupungin strategisia tavoitteita muiden kaupunkien kehittämistavoitteisiin. Kouvolassa ydinkeskustan kehitysinvestointeja perustellaan paitsi elinkeino- myös hyvinvointipolitiikalla.

Kouvola on asemoitu kaupunkipolitiikan altavastaajaksi. Ruostevyöhykkeen kaupunkien ongelmat tuntuvat kulminoituvan Pohjois-Kymenlaaksossa. Tulevaisuuskuvaa varjostaa vuotuinen kuolleiden ja syntyneiden määrän erotus: se on Kouvolassa suurempi kuin missään toisessa Suomen kunnassa. Muuttovoitto ei riitä kattamaan erotusta, vaan väestö näyttää vähenevän tulevaisuudessakin.

Tyhjien liikehuoneistojen osuus on suurempi kuin minkään toisen Suomen kaupungin ydinkeskustassa, 16 prosenttia. Altavastaaja näyttää nyt kuitenkin haluavan haastajaksi.

Kaupunki sijoittaa alkaneella valtuustokaudella yli 100 miljoonaa euroa kulttuurin, liikunnan ja tapahtumien olosuhteiden kehittämiseen ydinkeskustassa. Asukaslukuun suhteutettuna KymppiPlus-kärkihankkeeksi kutsutun kokonaisuuden taloudellinen arvo on suurempi kuin esimerkiksi Jyväskylän hyvin tunnetun Hippos-hankkeen.

Mitä Kouvolassa sitten tehdään? Kaupunki laajentaa ja uudistaa teatteritalon ja pääkirjaston, saneeraa keskeisen virkistyspuistoalueen, rakentaa uuden palloiluhallin sekä uudistaa ja laajentaa uimahallin. Nämä kohteet sijaitsevat tiiviisti lähellä toisiaan ydinkeskustassa. Lisäksi kaupunki uudistaa ydinkeskustan katuja, puistoja ja aukioita.

Kouvolan keskustan toiminnallisesti tihentyvä kulttuurin ja liikunnan kampus pitää sisällään myös suuren toisen asteen oppilaitoksen, liikunta-akatemian ja lukion, jossa on toista tuhatta opiskelijaa.

KymppiPlus-kärkihanke on määritelty rikastuttavan ydinkeskustan toiminnan ja liiketoiminnan ekosysteemiä. Keskustan kehittämistä kulttuurin, liikunnan ja tapahtumien paikaksi ei ole keksitty Kouvolassa. Vuosia ja jopa vuosikymmeniä kestäviä kaupunkipolitiikan hankekokonaisuuksia toteutetaan Suomen kaupunkien keskustoissa Helsingissä, Tampereella, Turussa, Oulussa, Jyväskylässä, Lahdessa ja niin edelleen. Lähes kaikkialla kaupunkipolitiikan käännteeseen tuntuu sisältyvän myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kampusten ydinkeskustatoiminnan kannustaminen.

Siinä missä ydinkeskustat aikoinaan rakennettiin keisarien, kirkon ja kauppahuoneiden voimannäytöiksi, nykyään korostuu kaupunginvaltuustojen johtama demokraattinen prosessi, joka tähtää monumentaalisuuden sijasta monenkirjavuuteen.